

การปรับเปลี่ยนทางดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุง ในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ Adjustment of Music for Nang Talung Shadow Puppet in Southern Area of Thailand

ฐิติวุฒิ สุขศิริวัฒน์¹

Thitiwut Suksiriwat¹

¹สาขาดนตรีไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

บทคัดย่อ

การแสดงหนังตะลุงจังหวัดภาคใต้หลาย ๆ คณะได้มีการปรับเปลี่ยนด้านขนบทางวัฒนธรรมการแสดงในช่วงขั้นตอนต่าง ๆ ของการแสดงหนังตะลุง รวมถึงการปรับเปลี่ยนทางด้านดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุง แต่ละคณะได้มีการนำดนตรีสากลเข้ามาบรรเลงกับวงดนตรีปี่พาทย์เครื่องห้าอย่างเบา มีกลวิธีการปรับเปลี่ยนการผสมผสานระหว่างวงปี่พาทย์เครื่องห้าอย่างเบาและดนตรีสากล รวมถึงบทเพลงประกอบการแสดงหนังตะลุงจากอดีตมีเพียงเครื่องดนตรีปี่พาทย์เครื่องห้าอย่างเบาบรรเลงการแสดงหนังตะลุงเพียงอย่างเดียว

การแสดงหนังตะลุงปัจจุบันแต่ละคณะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงแตกต่างกันออกไป ทางด้านดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุงเป็นส่วนหนึ่งที่มีการปรับเปลี่ยน ซึ่งปัจจัยที่ทำให้มีการปรับเปลี่ยนนั้น อาจเกิดจาก ภายนอกชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากสังคมเมืองไปสู่ชนบทอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุงมีการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมการแสดงแตกต่างออกไปจากเดิม นอกจากนั้นสื่อพื้นบ้าน วัฒนธรรมใหม่ เศรษฐกิจ ความทันสมัยของเทคโนโลยี ที่เข้ามามีส่วนสำคัญทำให้แต่ละคณะหากกลวิธีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงแตกต่างกันออกไป เพื่อดึงดูดความสนใจและเป็นจุดขายให้ผู้ชมและผู้ว่าจ้างสนใจยิ่งขึ้น

ปัจจุบันผู้ชมการแสดงหนังตะลุงและผู้ว่าจ้าง อาจแบ่งได้เป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรกยังคงชื่นชอบการแสดงหนังตะลุงที่ยึดตามขนบนิยมในการแสดงโดยไม่มีดนตรีสากลเข้ามาบรรเลง ปัจจุบันคณะหนังตะลุงที่ยังคงยึดขนบแบบดั้งเดิมนั้นได้ลดน้อยลงไปแตกต่างจากคณะหนังตะลุงที่มีการปรับเปลี่ยนภายใต้ปัจจัยต่าง ๆ ทำให้ผู้ชมผู้ว่าจ้างอีกกลุ่มหนึ่งได้ซึมซับการแสดงหนังตะลุงในรูปแบบที่มีความทันสมัย มีการนำดนตรีสากลเข้ามาบรรเลงกับวงปี่พาทย์เครื่องห้าอย่างเบาประกอบการแสดงหนังตะลุง

คำสำคัญ: การปรับเปลี่ยนทางดนตรี การแสดงหนังตะลุง ในจังหวัดภาคใต้

Abstract

Nang Talung Shadow Puppet artists in Southern Area of Thailand have adjusted music for their Nang Talung Shadow puppet performances. They mix western music instruments with Thai Peephat ensemble. The adjustments have been created using combination of western music and Thai Peephat ensemble.

The adjustments occur in different ways as the research focuses of the music. There are many factors causing the adjustments; cultural movement, cultural diffusion from urban to country, folklore, new culture, economics, technologies. These factors make change to Nang Talung Shadow puppet artists to create new styles of their performance to be more reachable and attractive to proprietor and audiences.

At the present, we can divide Nang Talung Shadow puppet audiences in 2 groups; ones like the original Nang Talung Shadow puppet, the others like adjusted Nang Talung Shadow puppet. Numbers of the first group of audiences have been reducing. The audiences tend to like Nang Talung Shadow puppet with new style of music that brings western music instruments to mix with Thai Peephat ensemble.

Keywords: Adjustment of Music, Nang Talung Shadow, puppet in Southern area Thailand

บทนำ

วัฒนธรรม ภาษา ความเชื่อรวมถึงมหรสพ
พื้นบ้านประเภทต่าง ๆ ในภาคใต้ได้คงอยู่กับชาวพื้นบ้าน
ภาคใต้มาช้านาน เช่นเดียวกับการแสดงหนังตะลุง
จังหวัดภาคใต้ที่ยังคงอยู่และได้รับความนิยมเป็น
อย่างมากสำหรับพื้นที่จังหวัดทางภาคใต้ของประเทศ
ไทย ในความคงอยู่ก็มีการปรับเปลี่ยนไปจากเดิมได้มี
การวิวัฒนาการที่ปรับเปลี่ยนไปตามสมัยนิยมตาม
ปัจจัยต่าง ๆ หลายด้านด้วยกัน เพื่อการคงอยู่และ
การอยู่รอดของการแสดงหนังตะลุงแต่ละคณะ
องค์ประกอบของการแสดงหนังตะลุงจึงมีปรับเปลี่ยน
แตกต่างกันออกไป สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบุลย์ (ม.ป.ป)
กล่าวว่า ชาวมาลาญกับประเทศไทยมีความสัมพันธ์
กันมาตั้งแต่สมัยโบราณ เนื่องจากมีการเปลี่ยนกัน
ในเรื่องอำนาจการปกครอง ทำให้วัฒนธรรมชาว
มาลาญได้รับวัฒนธรรมจากไทยไป เช่น ภาษา
ความเชื่อ วัฒนธรรมการแต่งกาย หนึ่งชาวที่เรียก
กันว่า “ว้ายปุระวะ” หรือหนังตะลุงแบบเก่าชาว
ได้รับความนิยม ในชวาและไทยในยุคที่ศาสนา
อิสลามยังไม่เข้ามาเมื่อในอาณาจักรรับศาสนา
อิสลามเข้ามา วัฒนธรรมเดิมของชาวมาลาญถูก
ทำลายทำให้หนังตะลุงในชวา เสื่อมถอยลง ส่วน
ประเทศไทยทางใต้ไม่มีอิทธิพลทางศาสนาเข้ามา
เกี่ยวข้องจึงมีการรักษาหนังตะลุงไว้และได้รับ
ความนิยมในการแสดงหนังตะลุงขึ้นเรื่อย ๆ

การแสดงหนังตะลุงเป็นมหรสพอย่าง
หนึ่งที่ได้รับความนิยมจากผู้ชมและผู้ว่าจ้างเป็น
อย่างมาก การแสดงหนังตะลุงจึงมีจัดการแข่งขัน
ประชันโรงกับมหรสพอื่น ๆ เช่น ดนตรีลูกทุ่ง
ภาพยนตร์ไทย ลำตัด ลิเก ฯลฯ การประชันการแสดง
หนังตะลุงได้รับความนิยมเนื่องจากการแสดงหนัง
ตะลุงได้นำองค์ประกอบต่าง ๆ มาใช้ เครื่องปั้นไฟ
ดนตรีสากล ฉากและองค์ประกอบอื่น ๆ หนังตะลุง
แต่ละคณะจังหวัดภาคใต้ได้มีวิธีการนำเสนอรูปแบบ
ต่าง ๆ แตกต่างกันไป พ่วง บุชรัตน์ (2541) ให้

ภาพของการประชันโรงของหนังตะลุงในอดีตว่า
การประชันโรงเป็นที่ชื่นชอบของชาวปักษ์ใต้เป็น
เวลานานปี นับแต่สมัยรัชกาลที่ 5 การประชันโรง
มีตั้งแต่ 2 โรงขึ้นไป ถึง 10 โรง เลือกเฟ้นเอาหนังที่มี
ชื่อเสียงระดับเดียวกัน ถ้าเปรียบกับมวยเรียกว่าถูกคู่
ในงานเทศกาลสำคัญ ๆ มีการแข่งขันโรงแพ็คตอก
มีการประชันติดต่อกันหลายคืน เอารองชนะเลิศมา
แข่งขันกันในคืนสุดท้าย นอกจากเงินราด (เงินค่าจ้าง
ไปทำการแสดงหนังตะลุง) แล้วมีการตั้งรางวัล
เกียรติยศ

คณะหนังตะลุงที่มีการปรับเปลี่ยนใน
เรื่องขององค์ประกอบของการแสดงหนังตะลุงไป
จากเดิมในด้านต่าง ๆ เช่น ตัวหนังตะลุง บทร้อง
เวที เพลงที่บรรเลงประกอบการแสดง ตลอดจนเครื่อง
ดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุง คณะหนังตะลุงใน
จังหวัดภาคใต้ได้มีการวิวัฒนาการปรับเปลี่ยนไป
ตามกระแสนิยม และวัฒนธรรมแต่ละพื้นที่ที่มี
กระบวนการแสดงเพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้ชม
และเพื่อความอยู่รอดและการคงอยู่คณะหนังตะลุง
โดยการนำดนตรีสากลมาผสมผสานกับดนตรีปี่
พาทย์เครื่องห้าอย่างเบา คือ กลองชาตรี ฆ้องคู่ ฉิ่ง
ปี่นอก ทับ ทำให้การแสดงหนังตะลุงจังหวัดภาคใต้
ในปัจจุบันหลาย ๆ คณะ มีการนำดนตรีสากล
ดนตรีทางตะวันตกมาผสมผสานกับดนตรีพื้นบ้าน
ให้มีความหลากหลายทางด้านดนตรีมากขึ้นไปจาก
เดิม

ขนบวัฒนธรรมของดนตรีประกอบการ แสดงหนังตะลุงในชั้นตอนต่าง ๆ

การแสดงหนังตะลุงจังหวัดภาคใต้เป็น
ศิลปะการแสดงที่อยู่ร่วมกับวัฒนธรรมของพื้นที่
ภาคใต้มาอย่างช้านาน การแสดงหนังตะลุงคือส่วน
หนึ่งที่เข้าไปอยู่ร่วมกับการดำรงชีวิตของคนใน
ชุมชนพื้นที่ต่าง ๆ การแสดงหนังตะลุงเป็นมหรสพ
ที่สร้างความบันเทิงสร้างความสุขให้ผู้ชมผู้ว่าจ้างที่

สนใจ ศิลปะการแสดงหนังตะลุงผ่านตัวหนังตะลุง ซึ่งการแสดงหนังตะลุงมีขั้นตอนหลาย ๆ ขั้นตอนด้วยกัน ขั้นตอนการแสดงแต่ละช่วงได้แบ่งไปด้วยวัฒนธรรมการแสดงรวมถึงพิธีกรรมความเชื่อในช่วงต่าง ๆ ขั้นตอนแรกเริ่มตั้งแต่พิธีกรรมความเชื่อในการยกเครื่อง ตั้งเครื่อง ลงโรง ขั้นตอนต่าง ๆ จะมีดนตรีประกอบตามขนบนิยมประกอบพิธีกรรมความเชื่อที่อยู่คู่กับการแสดงหนังตะลุงภาคใต้มาอย่างช้านานหากกล่าวถึงดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุงสมัยอดีตตามขนบวัฒนธรรมของดนตรี การประกอบการแสดงหนังตะลุงนั้น มีบทบาทหน้าที่ตามความเชื่อในขั้นตอนแรก “ยกเครื่อง” คณะหนังตะลุงจะไปทำการแสดง มีการขนเครื่องอุปกรณ์การแสดง ลูกคู่ (นักดนตรี) จะบรรเลงดนตรีประกอบการยกเครื่องขนอุปกรณ์ นอกจากนั้นจะมีพิธีกรรมความเชื่อในการรำยมนตร์คาถาโดย “หมอบโรง” ผู้เชี่ยวชาญการทำพิธีกรรม ซึ่งคณะหนังตะลุงมีความเชื่อกันว่าเป็นการเอาฤกษ์เอาชัยการเดินทางไปทำการแสดงจะปลอดภัยและได้รับความนิยมนจากผู้ว่าจ้างและผู้ชม ขั้นตอนต่อไปเป็นขั้นตอนช่วงระหว่างการเดินทางไปทำการแสดงในสมัยอดีตเมื่อคณะหนังตะลุงเดินทางผ่านถึงที่ศักดิ์สิทธิ์ตามทางที่จะไปทำการแสดงคณะหนังตะลุง คณะหนังตะลุงต้องหยุดและบรรเลงดนตรีเพื่อถวายสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ตามทางที่ผ่านไปทำการแสดง ซึ่งปัจจุบันขนบวัฒนธรรมดังกล่าวได้จางหายไปอาจสืบเนื่องในสมัยอดีตการเดินทางไปแสดงหนังตะลุงนั้นมีการเดินทางด้วยเท้าไม่มีรถโดยสารหรือรถประจำคณะหนังตะลุง การเดินเท้าจึงมีการผ่านตามสถานที่ต่าง ๆ ที่ชาวบ้านเคารพบูชา จึงหยุดการเดินทางแล้วลูกคู่จะบรรเลงดนตรีเพื่อเป็นการสักการะบูชา แต่ปัจจุบันการเดินทางมีความสะดวกสบาย คณะหนังตะลุงมีรถประจำคณะ มีการขนย้ายอุปกรณ์การแสดงไปถึงงานตามสถานที่ต่าง ๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้น ขนบวัฒนธรรมการ

บรรเลงดนตรีเพื่อสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามทางที่จะไปทำการแสดงหนังตะลุงจึงจางหายไป

เมื่อคณะหนังตะลุงเดินทางมาถึงงานที่จะทำการแสดง ขนบวัฒนธรรมการแสดงหนังตะลุงจะมีการตั้งเครื่องและขั้นตอนการเบิกโรง ลูกคู่จะบรรเลงเพลงเพื่อเป็นสิริมงคล โดยนายหนังจะเป็นผู้เริ่มตีกลองเพื่อเอาฤกษ์ ซึ่งมีความเชื่อว่าเป็นสิริมงคลกับการแสดงหนังตะลุงในค่ำคืนนั้น ปัจจุบันพิธีกรรมความเชื่อการตีกลองของนายหนังตะลุง เพื่อเอาฤกษ์ บางคณะหนังตะลุงจังหวัดภาคใต้ก็ยังคงยึดปฏิบัติ บางคณะได้มีการยกเลิกส่วนพิธีกรรมนี้ไปแล้ว ขั้นตอนต่อมาเป็นการแสดงการเบิกโรง “การเบิกโรง” เป็นพิธีกรรมบูชาครู โดยนำอาหารคาวหวานมาตั้งบูชา นายหนังหรือผู้ทำพิธีหรือที่เรียกว่า “หมอบโรง” ผู้เชี่ยวชาญการทำพิธีกรรมความเชื่อแทนนายหนังตะลุง จะกล่าวคาถา “ซุมนุมเทวดา” โดยเจ้าภาพเตรียมอุปกรณ์และอาหารเครื่องคาวหวานเพื่อประกอบพิธีกรรม นายหนังจะมีการประกอบพิธีซุมนุมเทวดา ไหว้ครูหนังตะลุงเพื่อเชิญให้มาคุ้มครอง เมื่อเสร็จพิธีนายหนังจะทำการเคาะทับ กลอง เบา ๆ ลูกคู่ขึ้นกลองลงโรง ซึ่งปัจจุบันขั้นตอนดังกล่าวบางคณะในจังหวัดภาคใต้หลาย ๆ คณะได้ยกเลิกพิธีกรรมความเชื่อดังกล่าวไป จรรย์จรรย์ ยอดศรี และคณะ (2550) กล่าวถึงการตั้งเครื่องและเบิกโรงในอดีตว่าเมื่อคณะหนังตะลุงเมื่อขึ้นโรงแล้วนายหนังจะตีกลองนำเอาฤกษ์ ลูกคู่บรรเลงเพลงเชิด เรียกว่าตั้งเครื่อง ส่วนการเบิกโรงเมื่อนายหนังหรือหมอบโรง (หมอบทำพิธี) กล่าวซุมนุมเทวดาและไหว้ครูหนังเสร็จตามขั้นตอนนั้น นายหนังตะลุงจะเคาะกลอง ทับ เบา ๆ และลูกคู่ขึ้นกลองบรรเลงใหม่โรง

หลังจากการตั้งเครื่องเบิกโรงจัดอุปกรณ์ในการแสดงเรียบร้อยแล้วลูกคู่จะทำบรรเลงใหม่โรง “ใหม่โรง”คือการบรรเลงดนตรีหนังตะลุงก่อนที่มีการทำการแสดง อีกนัย คือ เป็นการสำรวจตรวจสอบ

เครื่องดนตรีก่อนที่ทำการแสดงหนังตะลุงในคำคิน นั้นสมบูรณ์พร้อมที่ทำการแสดงหรือไม่ การโหมโรงยังเป็นตัวบอกกระจายเสียงของดนตรีที่บรรเลงให้ชาวบ้านในพื้นที่ทราบว่ามีการแสดงหนังตะลุงและก็เป็นการบอกให้ชาวบ้านได้ทราบว่าการแสดงหนังตะลุงได้เริ่มทำการแสดงแล้ว การบรรเลงโหมโรง มีการจัดประเภทของเพลงโหมโรงเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทแรกการโหมโรงประเภทเพลงทับ ยึดทำนองการตีทับเป็นหลักในส่วนประเภทที่ 2 มีการยึดทำนองเพลงปี่ทำนองปี่เป็นทำนองหลักในการโหมโรง เพลงที่บรรเลงจะเป็นเพลงไทยเดิม เช่น เพลงพัดชา เพลงลาวกระแซ เพลงเขมรไทรโยค เป็นต้น ลูทวิชวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า การแสดงหนังตะลุงสามารถแบ่งประเภทของการโหมโรงเป็น 2 ลักษณะ คือ ประเภทเพลงทับ โดยการยึดทำนองการตีทับเป็นหลัก ลีลาการตีทับจะแตกต่างกันออกไป เพลงอีกประเภทเรียกว่าเพลงปี่ จะมีการใช้ทำนองของปี่เป็นหลักในการบรรเลง เพลงปี่จะเล่นเพลงทำนองเพลงไทยเดิม เช่น เพลงพัดชา เพลงลาวกระแซ เพลงเขมรไทรโยค เพลงโหมโรง 12 เพลง ได้แก่ เพลงทับ คือ เพลงเดิน เพลงถอยหลังเข้าคลอง เพลงยักษ์ เพลงสามหมู่ เพลงนาง (ขนาดกราย) ออกจากวง เพลงเดินป่า เพลงสร่งน้ำ เพลงเจ้าเมืองออกสั่งราชการ เพลงซุ่มพล เพลงยกพล เพลงยักษ์จับสัตว์ เพลงกลับวงแต่ภายหลังได้เกิดเพลงปี่ขึ้น โดยมีการใช้ปี่บรรเลงตามจังหวะทับอีกชั้นหนึ่ง เป็นการนำปี่มาดำเนินทำนองประกอบเครื่องดนตรีประเภทกำกับจังหวะของหนังตะลุง ซึ่งกลายเป็นที่นิยมในเวลาต่อมา

ปัจจุบันการบรรเลงเพลงโหมโรงของแต่ละคณะในจังหวัดภาคใต้ที่มีการบรรเลงแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับนายปี่ (ผู้บรรเลงปี่) เป็นผู้นำบรรเลงเพลง ทำให้การบรรเลงเพลงแตกต่างกันออกไป เพลงที่ใช้ในการโหมโรงปัจจุบันจะมีการบรรเลงเพลงไทยเดิมและเพลงไทยลูกทุ่งเข้ามา

มีส่วนร่วม เพลงลูกทุ่งเข้ามาสืบบทบาทในการโหมโรงแตกต่างจากเดิมที่ใช้เพลงไทยเดิมในการบรรเลงเพลงโหมโรงเพียงอย่างเดียว

หลังจากการโหมโรงแล้วจะมีการออกรูปสำคัญตามขนบนิยมการแสดงหนังตะลุง ซึ่งคณะหนังตะลุงแต่ละคณะจะมีกลวิธีการเชิดออกรูปแตกต่างกันออกไป ซึ่งมีขั้นตอนการออกรูปสำคัญนี้จะประกอบไปด้วยการออกรูปฤกษ์ออกรูปพระอิศวร รูปปราชญ์หน้าบท และรูปบอกเรื่องเป็นขั้นตอนการออกรูปหนังตะลุงก่อนที่จะเข้าเนื้อเรื่องที่จะทำการแสดงหนังตะลุงในคำคินนั้น

ขั้นตอนออกรูปหนังตะลุงรูปแรกคือรูปฤกษ์ ขั้นตอนดังกล่าวนี้ดนตรีจะมีการบรรเลงดนตรีประกอบช่วงการออกรูปฤกษ์ นายหนังตะลุงจะมีกลวิธีในการเชิดรูปตามขั้นตอนตามลักษณะท่าทางของรูปฤกษ์ ในปัจจุบันคณะหนังตะลุงยังยึดขนบการออกรูปฤกษ์ มีการบรรเลงดนตรีประกอบตามลีลา ในการเชิดรูปของนายหนังตะลุง การออกรูปฤกษ์เป็นขนบวัฒนธรรมตามความเชื่อว่าการออกรูปฤกษ์ เป็นรูปหนึ่งที่มีความศักดิ์สิทธิ์คอยปกป้องเสียดัจจวิโรและสิ่งอันตรายทั้งหมดในระหว่างทำการแสดงหนังตะลุง อีกทั้งยังมีความเชื่อว่าการออกรูปหนังรูปฤกษ์จะสามารถดลบันดาลให้นายหนังตะลุงทำการแสดงในคำคินนั้นได้อย่างสมบูรณ์แบบเป็นที่ชื่นชอบของผู้ชม และผู้ว่าจ้าง พวง บุชรรัตน์ (2541) กล่าวถึงออกฤกษ์ว่า ขณะที่นายหนังออกรูปฤกษ์ ดนตรีจะบรรเลงเพลงเชิดลูกคู่ตีรวทับ กลอง โหม่ง ฉิ่ง ปี่ ซอ ทำจังหวะเร็วเมื่อออกรูปทางขวาทับรูปกลางจอ ดนตรีบรรเลงเพลงเดิน ต่อมาเมื่อมีนายหนังปิดไม้ดับไปมา สลับกันทำให้เกิดเงาเหมือนอาการเดิน จริง ๆ แล้วยกสูงขึ้นสูงกว่าเดิมเล็กน้อย คือการบอกสัญญาอนุญาตให้ลูกคู่ทราบว่าจะต่อไปเดินเร็ว ดนตรีบรรเลงเพลงเดินจังหวะเร็ว ในส่วนการเดินและนาครูป มีลักษณะเหมือนการเดินครั้งแรก แต่ลีลาท่าทางของรูป

จะเดินเร็วขึ้นขนาดรูป 9 ครั้ง ดนตรีจะมีการเปลี่ยนจังหวะเพลงเดินเป็น 3 จังหวะ ภาษาชาวบ้านเรียกลักษณะการเชิดรูปว่า “ฤๅษีขุดมัน” และฤๅษีตบเท้า 9 ครั้ง เมื่อนายหนึ่งยกรูปฤๅษีสูงขึ้น ดนตรีบรรเลงเพลงเชิด หลบรูปเข้าทางซ้าย ออกมาทางขวารูปอยู่กลางจอ เวียนไม้ตบซ้ำ 3 รอบ ปักไม้ตบกับหยวก ลูกคู่จึงบรรเลงลงเครื่อง

หลังจากการออกรูปฤๅษีแล้วนายหนึ่งจะทำการออกรูปพระอิศวร ในส่วนการออกรูปพระอิศวรนั้น คณะหนึ่งตะลุงจังหวัดภาคใต้คงยึดขนบวัฒนธรรมในการออกรูปพระอิศวร โดยการออกรูปพระอิศวรมีความเชื่อว่าเป็นรูปหนึ่งตะลุงที่มีความศักดิ์สิทธิ์เป็นเทพเจ้าแห่งความบันเทิง การบรรเลงเพลงช่วงการออกรูปพระอิศวร คณะหนึ่งตะลุงแต่ละคณะในจังหวัดภาคใต้ได้มีการบรรเลงบทเพลงแตกต่างกันไป สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบุลย์ (ม.ป.ป.) กล่าวถึง การออกพระอิศวรว่า เพลงที่ใช้ประกอบ การเชิดตัวหนึ่งพระอิศวรนั้น มีด้วยกัน 3 เพลง คือ เพลงฉิ่ง เพลงลาวลำปางหรือพญาเดินอีกเพลงคือเพลงกราวนอก แต่โดยทั่วไปจะใช้เพลงใดก็ได้แล้วแต่ขึ้นอยู่กับความสามารถของนายปี เนื่องจากบังคับ แต่จังหวะของทับไม่ได้บังคับเพลงส่วนเพลงอื่น ๆ ที่นิยมนำมาบรรเลงเช่น เพลงลาวสมเด็จ เพลงแขกมอญ เพลงฝรั่งแดง เป็นต้น

การรูปปรายหน้าบท ปัจจุบันคณะหนึ่งตะลุงในภาคใต้ก็ยังยึดขนบการออกรูปปรายหน้าบทในขั้นตอนการออกรูปสำคัญปรายหน้าบทมีการบรรเลงเพลงประกอบการออกรูป นายหนึ่งตะลุงมีการขับบทกลอนเป็นกลอนแปด ใจความของบทกลอนมีความหมายถึงการไหว้ครู การไหว้พระรัตนตรัย กล่าวถึงคุณของบิดามารดา รวมถึงการไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย นอกจากนั้นยังเป็นบทกลอนที่นายหนึ่งตะลุงกล่าวฝากเนื้อฝากตัวกับผู้ชมผู้ว่าจ้าง ขั้นตอนคือการขับบทกลอนต่อยับบรรเลงเพลงเดินสลับกับการขับบท คณะหนึ่งตะลุงในจังหวัดภาคใต้มี

กลวิธีการบรรเลงเพลงแตกต่างกันออกไปตามความสามารถของนายปีที่บรรเลงทำนองปีในการออกรูปปราย หน้าบท จรรย์จรูญ ยอดตรี และคณะ (2550) กล่าวว่าเมื่อจบการเชิดพระอิศวรลูกคู่จะบรรเลงไทยเดิม 1 เพลง ก่อนจะลงเครื่องจบเพลง นายหนึ่งตะลุงจะว่าคาถาระหว่างดนตรีทำการบรรเลง ต่อจากนั้นลูกคู่ลงเครื่อง นายหนึ่งตะลุงว่าบทกลอนบนจอจนจบดนตรีขึ้นบรรเลงเพลงนาตปรายหน้าบท นายหนึ่งตะลุงจะออกรูปปรายหน้าบท ออกเดินขนาดช้า ๆ แล้วเอียงรูปเพื่อให้ลูกคู่เปลี่ยนจังหวะให้เร็วขึ้น นายหนึ่งนาตรูปให้เดินเร็วขึ้นลูกคู่ลงเพลงจบ ต่อด้วยนายหนึ่งตะลุงทำการขับบท เมื่อจบการว่าบทกลอนแล้วลูกคู่หนึ่งตะลุงจะขึ้นเครื่องแล้วมีการเปลี่ยนบทเพลงออกรูปบอกเรื่อง สำหรับเพลงที่ใช้ขนาดรูปปรายหน้าบท ลูกคู่จะบรรเลงเพลงเขมรโพธิสัตว์หรือเพลงอะไรก็ได้ แต่ต้องให้มีจังหวะเข้ากับการนาตรูปปรายหน้าบท ขั้นตอนการออกรูปบอกเรื่อง ขั้นตอนนี้นายหนึ่งตะลุงจะเลือกใช้รูปตัวตะลุงรูปตัวตลกเป็นผู้บอกเรื่องราวที่จะทำการแสดงในค่ำคืนนั้น สำหรับการออกรูปบอกเรื่องนี้นายหนึ่งตะลุงจะมีการกล่าวพูดเป็นภาษาท้องถิ่น ในสำเนียงทางภาคใต้ บอกเรื่องราวที่จะทำการแสดง หากมีการแสดงติดต่อกันมาหลายค่ำคืนจะมีการทำความเนื้อเรื่องที่จะทำการแสดงในค่ำคืนผ่านมา นอกจากนั้นการออกรูปบอกเรื่อง ยังมีการกล่าวถึงความ เป็นมาที่ได้มาทำการแสดงหรือการบอกกล่าวถึงประวัติ นายหนึ่งตะลุง การออกรูปบอกเรื่องคณะหนึ่งตะลุงแต่ละคณะบทเพลงที่ใช้ประกอบ การออกรูปบอกเรื่องคณะหนึ่งตะลุงแต่ละคณะจะใช้บทเพลงที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับนายปีจะขึ้นนำบรรเลงเพลงประกอบการออกรูปบอกเรื่อง ต่อจากนั้นลูกคู่หนึ่งตะลุงการบรรเลงเพลงออกเจ้าเมือง เพลงที่ใช้ในการบรรเลง เช่น แขกต่อหยหม้อ เมื่อจบเพลงนายหนึ่งตะลุงจะขับบทเกี่ยวจ้อ เมื่อจบบทเกี่ยวจ้อ ดนตรีบรรเลงเพลง

บรรยายตั้งเมือง เมื่อการจบการบรรเลงเพลงตั้งเมืองแล้ว นายหนังตะลุงจะขับบทตั้งเมือง จบเพลงดนตรีบรรเลงเพลงเจ้าเมืองสนทนาหรือเจรจาเจ้าเมือง เมื่อจบเพลงนายหนังจะบรรยายตามเนื้อเรื่อง จบนายหนังขับบทกลอนปิดฉากเจ้าเมืองดนตรีบรรเลงเพลงบรรยายหรือเพลงดำเนินเรื่อง อำนาจ นุ่นเอียด (สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2559) เล่าว่า การออกกรูบออกเรื่องดนตรีบรรเลงไปเรื่อย ๆ เมื่อกรูบออกเรื่องขึ้นทางตีนจอหนังตะลุงจะเข้ดรูบหนังตะลุง ไหว้ 3 ครั้งแล้วป้กรูบ กลางจอ เอนไปหน้าเล็กน้อยนายหนังตะลุงชักปากตัวหนังตะลุงพูดกล่าวบอกเรื่องราวดนตรีพื้นจะหยุดบรรเลงต่อด้วยนายหนังบอกเรื่องที่แสดงจนชักกรูบหนังตะลุงไหว้ผู้ชมอีก 3 ครั้ง ลูกคู่ขึ้นเครื่องบรรเลงดนตรี นายหนังจะหลบรูปเข้าฉาก เมื่อจบการบอกเรื่อง ลูกคู่หนังตะลุงบรรเลงเพลงแขกต่อยมหรือเพลงอะไรก็ได้แล้วขึ้นอยู่กับนายปี่ เมื่อจบเพลงนายหนังขับบทเกี่ยวจอ เมื่อจบบทเกี่ยวจอดนตรีจะบรรเลงเพลงนามเมือง เพลงที่ใช้บรรเลงคือ เพลงเขมรไตรโยค หรือเพลงที่มีท่วงทำนองที่ช้า จบเพลงนายหนังขับบทตั้งเมือง ลูกคู่หนังตะลุงจะบรรเลงลงเครื่องด้วยเพลงเจ้าเมืองสนทนาหรือเพลงเจรจาเจ้าเมือง เมื่อจบเพลงนายหนังตะลุงเจรจาทตามเนื้อเรื่องที่จะทำการแสดงในคำคั้นนั้น ต่อด้วยนายหนังตะลุงขับบทกลอน กลอนปิดฉากเจ้าเมืองแล้วเลยบทเป็นเพลงบรรยายหรือเพลงดำเนินเรื่อง

การแสดงหนังตะลุงมีพิธีกรรมความเชื่อของการเข้ดรูบสำคัญตามขั้นตอน การออกกรูบแต่ละขั้นก็ขึ้นอยู่กับความสามารถของนายหนังตะลุงที่จะมีกลวิธีในการเข้ดรูบอย่างไร เนื่องจากรูปสำคัญแต่ละรูปมีวิธีการเข้ดตามท่าทางของรูปแตกต่างกันออกไป บทบาทของดนตรีที่บรรเลงเข้ากับการเข้ดรูบแต่ละบทเพลงที่ใช้บรรเลงก็แตกต่างกันออกไปเช่นกัน ปัจจุบันคณะหนังตะลุงในจังหวัด

ภาคใต้บางคณะได้มีการยกเลิกขั้นตอนบางขั้นตอนออกไป บางคณะมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับคณะของตนเองในรูปแบบกลวิธีต่าง ๆ ตามความถนัดของนายหนังตะลุงและลูกคู่บรรเลงดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุง ดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุงเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้การแสดงหนังตะลุงสมบูรณ์แบบตามวัฒนธรรมการบรรเลงเพลงประกอบแสดงหนังตะลุง

การปรับเปลี่ยนทางดนตรีไทยประกอบการแสดงหนังตะลุงทางภาคใต้

การแสดงหนังตะลุงในภาคใต้ ปัจจุบันได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นจากผู้ชมและผู้ว่าจ้างแต่ละคณะได้มีการปรับเปลี่ยนทางดนตรีสำหรับการแสดงหนังตะลุง โดยการนำนวัตกรรมความทันสมัยเทคโนโลยี ตามความต้องการของผู้ชมที่มีความสนใจความทันสมัยของการแสดง ตลอดจนการปรับเปลี่ยนทางด้านดนตรีสำหรับการแสดงหนังตะลุง การปรับเปลี่ยนทางด้านดนตรีนั้น ได้มีแนวคิดที่นำเครื่องดนตรีสากลเข้ามาบรรเลงกับเครื่องดนตรีพื้นบ้าน ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการนำดนตรีสากลเข้ามาบรรเลงเพลงไทยเดิม นอกจากนั้นดนตรีสากลเข้ามาบรรเลงเพลงตามสมัยนิยมโดยนายหนังเป็นผู้ร้องเพลง ในช่วงตั้งข้อ เพลียนฉากใหม่หรือบางคณะมีการบรรเลงเพลงตามสมัยนิยม แต่มีการใช้ “ปี่” เป็นผู้เป่าเป็นทำนองแทนผู้ร้องเพลง จึงเป็นจุดขายของคณะหนังตะลุงแต่ละคณะ ซึ่งอาจเป็นเรื่องแปลกในวงการ การแสดงหนังตะลุงจากเดิมที่ใช้ดนตรีพื้นบ้านในการบรรเลงเพลงประกอบการแสดงหนังตะลุง

หากพิจารณาความเป็นดนตรีพื้นบ้านที่ประกอบการแสดงหนังตะลุงในภาคใต้ได้มีหลักฐานบางฉบับกล่าวว่า ดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุงนั้นมีเพียงเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่บรรเลงประกอบแสดง เครื่องดนตรีประกอบจังหวะ ประกอบด้วย

ซ็องคู้ ฉิ่ง ทับและกลองตุ๊ก และเครื่องดนตรี
ดำเนินทำนองคือ “ปี่” (ปี่นอก) เป็นเครื่องดนตรี
ประเภทเครื่องเป่า ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนนำ
เครื่องดนตรีสากลเข้ามาประกอบการบรรเลงโดย
เครื่องกำกับจังหวะ คือกลองทอมบ้า กลองชุด
และเครื่องดำเนินทำนองคือ คีย์บอร์ด กีตาร์โซโล
กีตาร์เบส แซกโซโฟนและเทเนอร์แซกโซโฟน
เป็นต้น แต่ยังคงมีคณะหนังตะลุงในจังหวัดภาคใต้
หลาย ๆ คณะที่ยังคงยึดขนบการบรรเลงเพียง
ดนตรีไทยพื้นบ้านประกอบการแสดงหนังตะลุง
อำนาจ นุ่นเอียด (สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2559)
ลูกคู่คณะหนังพร้อมน้อย ตะลุงสากล กล่าวถึง
ดนตรีสากลเข้ามามีการบรรเลงกับดนตรีปี่พาทย์
เครื่องห้าอย่างเบา โดยมีแนวคิดการนำดนตรีจาก
มหรสพพื้นบ้านประเภทต่าง ๆ ที่ได้รับความนิยมใน
พื้นที่ภาคใต้เข้ามามีการบรรเลงในช่วงต่าง ๆ ของ
การแสดงหนังตะลุง ซึ่งเป็นสิ่งที่แปลกใหม่กับผู้ชม
ผู้ว่าจ้าง และวงการหนัง เช่นเดียวกับ ควน ทวนยก
(2553) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านดนตรี
ประกอบการแสดงหนังตะลุง เครื่องดนตรีชิ้นแรก
ที่เป็นเครื่องดนตรีสากลเข้ามามีการบรรเลง คือ
กลองชุดหรือกลองเต็กมาแทนกลองตุ๊กของหนัง
ตะลุงเป็นชิ้นแรกที่น่าเข้ามาบรรเลงประกอบการ
แสดงหนังตะลุง จนกระทั่งนำเครื่องดนตรีสากลชิ้น
อื่น ๆ มาผสมวงคือ คีย์บอร์ด กีตาร์เบส แต่ก็มี
กลุ่มผู้ว่าจ้างและผู้ชมบางกลุ่มไม่ค่อยนิยม ซึ่ง
ยังคงมีความชื่นชอบแบบเครื่องดนตรีแบบไทยเดิม
และกลุ่มที่มีความชื่นชอบดนตรีสากลเข้ามามีการ
บรรเลง

ดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุง
มีการปรับเปลี่ยนตามกระแสวัฒนธรรม สื่อ ความชื่นชอบ
ของผู้ว่าจ้างซึ่ง ปัจจุบันดนตรีประกอบการ
แสดงหนังตะลุงแต่ละคณะได้มีความเปลี่ยนแปลง
แตกต่างกันออกไปในการใช้เครื่องดนตรีบรรเลงเพลง
ส่วนความทันสมัยของดนตรียังคงไว้กับดนตรี

พื้นบ้าน เนื่องจากการแสดงหนังตะลุงยังยึดขนบ
นิยมการใช้ดนตรีพื้นบ้านในการขับบทกลอนและ
การบรรเลงประกอบเนื้อเรื่องที่ทำการแสดง จึงมี
เพียงความแตกต่างกันในกลวิธีการนำดนตรีสากล
มาบรรเลงในแนวทางที่แตกต่างกันออกไป บท
เพลงที่แตกต่างกันออกไป เพื่อดึงดูดความสนใจของ
ผู้ชมและผู้ว่าจ้างทำการแสดง

หนังตะลุงจังหวัดภาคใต้ มีการสร้าง
ความแปลกใหม่หลายด้าน การขับบทกลอนการเข้าถึง
บทบาทของตัวละคร ความคิดสร้างสรรค์ใน
การปรับเปลี่ยนองค์ประกอบของการแสดงและการนำ
ดนตรีสากลเข้ามามีการบรรเลงประกอบการแสดง หนังตะลุง
ลักษณะเฉพาะของคณะหนังตะลุงภาคใต้ที่เด่นชัดใน
การปรับเปลี่ยนคือ การนำเครื่องดนตรีสากลเข้า
มาบรรเลงในการบรรเลง กับดนตรีไทยพื้นบ้าน สุระศักดิ์
อุตสาหะ (2555) กล่าวว่า การผสมกลมกลืนกัน
ทางวัฒนธรรมด้านดนตรีของดนตรีไทยและดนตรี
สากล ในเรื่องของดนตรีไทยที่ไม่ได้รับความนิยม
เท่าที่ควร การผสมดนตรีไทยจำเป็นจะต้องสูญเสีย
บางอย่างไปเพื่อนำมาผสมผสานกับดนตรีตะวันตก
ซึ่งดนตรีตะวันตกก็ต้องสูญเสียบางอย่างไป เพื่อ
เหลือพื้นที่ให้ดนตรีไทยได้เข้ามามีส่วนร่วมกัน

กลวิธีการปรับเปลี่ยนทางดนตรีประกอบการ การแสดงหนังตะลุงจังหวัดภาคใต้

เครื่องดนตรี และการผสมวงสำหรับ
การแสดงหนังตะลุง มีบทบาทหน้าที่สำคัญเป็นอย่าง
มากที่จะทำให้การแสดงหนังตะลุงได้รับความสนใจ
จากผู้ชมและผู้ว่าจ้าง โดยเฉพาะความทันสมัยของ
การประยุกต์ใช้เครื่องดนตรีประกอบการแสดง จึงมี
การจัดกลุ่มของเครื่องดนตรีประกอบการแสดง
หนังตะลุงแบ่งออกเป็น “เครื่องหน้า” และ “เครื่อง
หลัง” เครื่องหน้าเป็นเครื่องดนตรีกำกับจังหวะ
ได้แก่ โหม่ง ฉิ่ง ทับ กลอง ส่วนเครื่องหลังเป็น
เครื่องดำเนินทำนองได้แก่ ปี่ (ปี่นอก) กีตาร์

คีย์บอร์ด กีตาร์เบส แอ็กโซโฟนและเทเนอร์แอ็กโซโฟน เป็นต้น โดยมี การจัดประเภทที่ทำหน้าที่ บรรเลงกำกับจังหวะและบรรเลงในการดำเนิน ทำนองของบทเพลง

1. เครื่องหน้า เครื่องดนตรีทำหน้าที่บรรเลงกำกับจังหวะ เครื่องดนตรีพื้นบ้านที่ บรรเลงกำกับจังหวะนั้น ได้แก่ ทับ กลอง โหม่ง ฉิ่ง เครื่องดนตรีสากล ได้แก่ กลองชุด ทำหน้าที่ในการควบคุมจังหวะเพลงตามทำนองของเพลงที่ แสดงหรือช่วงของการขับบท เครื่องดนตรีพื้นในที่ ทำหน้าที่ประกอบจังหวะมีหน้าที่ในการจัดระเบียบ ของเสียง มีจังหวะช้า เร็ว หรือการเน้นเสียง ผู้ฟัง สามารถรับรู้จากการฟังและคล้อยตามในจังหวะ ของเครื่องดนตรี เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี (2530) กล่าวถึง จังหวะ (rhythm) เป็นศิลปะการจัดระเบียบ เวลาของเสียง ไม่ว่าจะการเน้นเสียง (accent) ความช้า เร็ว (tempo) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เมื่อรวมกันแล้ว ทำให้เกิดความหลากหลายของจังหวะส่งผลให้ผู้ฟัง รับรู้ส่งผลถึงการตอบสนองทางกายภาพ เช่น การรับฟังดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุง เครื่องหน้า

“โหม่ง”หรือที่เรียกกันอีกอย่างว่า “ซ้องคู่” มีบทบาทหน้าที่หลักในการแสดงช่วงการ ว่าบทกลอน นายหนังตะลุงมีการยึดระดับเสียง โหม่งในการว่ากลอน คณะหนังตะลุงแต่ละคณะจะมี ลักษณะระดับบันไดเสียงที่แตกต่างกันออกไป อำนาจ นุ่นเอียด (สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2559) กล่าวถึงระดับเสียงโหม่งว่า แต่ละคณะจะมีระดับ เสียงที่แตกต่างกันออกไป หากกล่าวถึงคณะหนังตะลุง ในจังหวัดภาคใต้ตอนบนในจังหวัดนครศรีธรรมราช จะ มีการยึดระดับเสียงของ “โหม่ง”ของคณะหนังตะลุง คณะหนังปทุม อำเภออุทุม เป็นแบบอย่าง คณะหนัง ปทุม อำเภออุทุม เป็นคณะหนังตะลุงที่ได้รับความนิยม เป็นอย่างมากอีกคณะหนึ่งในจังหวัดภาคใต้ ระดับเสียงโหม่งจะใช้ระดับบันไดเสียง “F” ซึ่ง

แตกต่างกับคณะหนังตะลุงในทางจังหวัดภาคใต้ ตอนกลางในจังหวัดพัทลุงที่มี การยึดระดับเสียง โหม่งในระดับเสียงเดียวกับคณะหนังพร้อมน้อย ตะลุงสากล ที่เป็นคณะหนังตะลุงในยุคแรก ๆ ที่นำ ดนตรีสากลเข้ามาร่วมบรรเลงกับดนตรีไทย พื้นบ้าน จะมีการใช้ระดับเสียงโหม่งในบันไดเสียง “E minor” เป็นแม่เสียงในการขับบทกลอน นายหนังแต่ละคณะจึงมีการเลือกใช้ระดับเสียง โหม่งแตกต่างกันออกไป นายหนังตะลุงจะมีการเลือกใช้ระดับเสียงโหม่งให้เข้ากับระดับเสียง ของตัวเองในการขับบทกลอนในการประกอบการ แสดงหนังตะลุง โหม่ง หรือมีการเรียกอีกอย่าง หนึ่งว่า “ซ้องคู่”เป็นเครื่องดนตรีที่กล่าวได้ว่าเป็น หัวใจหลักของนายหนังพร้อมน้อยในการบอกโทน เสียงในการขับบทกลอน ซึ่งโหม่งแต่ละคณะมี ระดับเสียงแตกต่างกันออกไปตามโทนเสียงของ นายหนังตะลุง โหม่งมีด้วยกัน 2 ลูก ลูกที่อยู่ทาง ขวามือของผู้ตีลักษณะของเสียงจะสูงแหลมกว่าลูก ทางซ้ายมือเรียกว่า “หน่วยจี้” ทางซ้ายมือผู้ตีจะมี ลักษณะเสียงทุ้มกว่าทางขวามือ มีชื่อเรียกว่า “หน่วยทุ้ม” ประเภทของ “โหม่ง” ที่ใช้ประกอบการ แสดงหนังตะลุงมีอยู่ 2 แบบ คือโหม่งหล่อ ซึ่งมี ลักษณะรูปร่างแบบเดียวกับซ้องวงในวงปี่พาทย์ ซึ่งอีกแบบหนึ่งเรียกว่า “โหม่งฟาก” ทำด้วยแผ่นเหล็ก มงคล ศุขรัตน์ (2539) กล่าวว่า ตัวโหม่งหล่อด้วย โลหะ มีลักษณะเหมือนซ้อง มี 2 ลูก ลูกเล็ก มีลักษณะที่มีเสียงแหลม ในส่วนลูกใหญ่มีเสียงทุ้มกว่า มีลักษณะต่างกันเล็กน้อยโดยเฉลี่ยทั้ง 2 ลูก มีเส้น ผ่าศูนย์กลางประมาณ 15 เซนติเมตร แต่ละลูกเจาะรู 4 รู เพื่อใช้ร้อยเชือกแขวน โหม่งทั้งคู่แขวนตรึงขนานกัน ในรางไม้รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าซึ่งเรียกว่า “รางโหม่ง” ส่วนของรางโหม่ง มีขนาดกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 45 เซนติเมตร สูง 22 เซนติเมตร ไม้ที่ทำ รางโหม่งทำด้วยไม้กระดาน ไม้ปิดและเจาะช่องไว้ สำหรับตีตัวฝ่าไม้สามารถปิดเปิดได้ ด้านหน้ารางโหม่ง

เจาะทำลายกนกเพื่อให้เสียงออกมา เชือกที่ผูกตัวโหม่งกับรางใช้เชือกโนล่อน ซึ่งต่างจากของเดิมที่ทำด้วยเชือกจากหนังสัตว์

โหม่งปาก เป็นโหม่งหนังตะลุงอีกแบบหนึ่งที่ทำมาจากด้วยโลหะ อุดม หนูทอง (2531) กล่าวถึง โหม่งปาก ว่า ทำจากโลหะมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง 11 เซนติเมตร ยาวประมาณ 14 เซนติเมตร มีปุ่มนูนตรงกลางแผ่น ตัวโหม่งผูกกับรางลักษณะเดียวกับประเภทของโหม่งหล่อ

ฉิ่ง เป็นเครื่องดนตรีที่จากมาโลหะเช่นเดียวกับโหม่ง มีบทบาทหน้าที่การควบคุมจังหวะ ฉิ่งมีการตีจังหวะยกและตกของการดำเนินทำนองเช่นเดียวกับโหม่ง การขับบทกลอนของนายหนัง และกำกับจังหวะการบรรเลงบทเพลงไทยเดิม ประกอบการแสดงหนังตะลุงช่วงต่าง ๆ

ทับ เป็นเครื่องดนตรีกำกับจังหวะมีบทบาทหน้าที่ประกอบจังหวะหน้าทับของบทเพลงทับ ในการแสดงหนังตะลุงจะมีการใช้ตี 2 ใบด้วยกัน ใบแรกเสียงสูงหรือมีลักษณะเสียงแหลมเรียกว่า "หน่วยฉับ" อีกใบหนึ่งเสียงทุ้มลักษณะเสียงต่ำกว่า มีการเรียกชื่อว่า "หน่วยเทิง" ลักษณะการตีทับเสียงสูงแหลมจะมีลักษณะการตียื่นจังหวะหน้าทับ อีกใบหนึ่งที่เรียกว่าทับหน่วยเทิงจะมีการตีสอดแทรกกลับเป็นตัวเสริม หน้าหลักของทับเป็นเครื่องดนตรีไทยพื้นบ้านที่มีบทบาทหน้าที่การตีกำกับจังหวะการขับบทของนายหนังตะลุงและมีหน้าที่สำคัญการตีประกอบกับเนื้อเรื่องตามลักษณะของเรื่องที่ทำแสดง นอกจากนั้นทับจะมีการตีประกอบกิริยาท่าทางของตัวหนังตะลุง เช่น บทเศร้า บทเสียใจ บทดีใจ บทโกรธ บทรัก และเสริมกิริยาท่าทางในช่วงการแสดงมุขตลก

กลองตุ๊ก มีบทบาทหน้าที่การตีสลับกับทับจังหวะต่าง ๆ ที่ทำการแสดง เช่น บทพากย์

บทกลอน จากการขับของนายหนังตะลุง บทบาทหน้าที่จะมีการตีคู่กับจังหวะของทับเป็นหลัก

เครื่องกำกับจังหวะ เครื่องหน้าที่เป็นคนตรีสากล ได้แก่ กลองชุด กลองทอมบ้า เป็นต้น

กลองชุด เป็นเครื่องกำกับจังหวะในบทเพลงไทยเดิม ให้จังหวะที่กระชับเร้าใจยิ่งขึ้น นอกจากนั้นมีบทบาทในหน้าที่กำกับจังหวะในบทเพลงลูกทุ่งหรือบทเพลงตามสมัยที่นำมาบรรเลงในช่วงต่าง ๆ ของการแสดง ตีประกอบท่าทางการเล่นมุขตลกในการเชิดตัวหนังตามลักษณะท่าทางของลักษณะของตัวหนัง

กลองทอมบ้า บางคณะนำมาตีแทนกลองตุ๊กของดนตรีพื้นบ้าน ตีชัดกับจังหวะของทับหรือมีการตีจังหวะประกอบบทเพลงตามสมัยนิยมและเพลงลูกทุ่งในช่วงของการแสดง

2. เครื่องหลัง เครื่องดนตรีดำเนินทำนองเพลงการประกอบการแสดงหนังตะลุงที่เป็นดนตรีไทยพื้นบ้าน ได้แก่ ปี่ (ปี่นอก) บรรเลงตามทำนองของบทเพลงตามทำนองของบทเพลงตัวโน้ต ในส่วนของดนตรีสากลที่คณะหนังตะลุงแต่ละคณะในจังหวัดภาคใต้ได้นำมาบรรเลงประกอบการแสดงหนังตะลุง เช่น กีตาร์โซโล กีตาร์เบส คีย์บอร์ด แซกโซโฟน และเทเนอร์แซกโซโฟน เป็นเครื่องดนตรีสากลที่ทำหน้าที่บรรเลงดำเนินตามบทเพลงไทยเดิมหรือเพลงตามสมัยบรรเลงทำนองเพลงที่มีทำนองที่สูง ต่ำ ตามทำนองของบทดำเนินทำนอง (melody) เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี (2530) กล่าวว่า ทำนอง เป็นส่วนหนึ่งของดนตรีมีอิทธิพลสำคัญในด้านของสติปัญญา ผู้ฟังมักแยกแยะความแตกต่างระหว่างเพลงหนึ่งกับอีกบทเพลงหนึ่ง โดยอาศัยทำนองของบทเพลง ทำนองเพลงจะมีความสูงต่ำของเสียงตามทำนองของบทเพลง

“ปี่นอก” ทำหน้าที่หลักในการบรรเลงทำนองเพลง เสียงปี่สามารถบรรเลงเสียงที่สูง

เครื่องเสียง คือเสียง “sharp” หรือบรรเลงในระดับเสียงต่ำกว่าเครื่องเสียง คือเสียง “flat” ได้โดยการเพิ่มลมการเป่า ปี่จึงเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่สามารถบรรเลงในโทนเสียงดนตรีสากลได้ตามรูปแบบเครื่องดนตรีสากล หากกล่าวถึงเครื่องดำเนินทำนอง ระดับเสียงของปี่ แต่ละคณะหนึ่งตระกูลในภาคใต้นั้นจะมีการใช้ระดับเสียงของปี่ที่แตกต่างกันออกไป ปี่สามารถดำเนินทำนองเพลงที่ปลุกเร้าโหยหวน มีการบรรเลงเพลงที่มีท่วงทำนองของเพลงตามขั้นตอน ผู้บรรเลงปี่ทำหน้าที่หลักในการขึ้นนำเพลง ซึ่งเป็นขอบของการบรรเลงประกอบการแสดงหนัง ผู้บรรเลงปี่ต้องมีความสามารถรับช่วงต่อการบรรเลงต่อจากนายหนังตะลุง บรรเลงเพลงตามเนื้อเรื่องที่แสดง ตามตัวละคร ผู้บรรเลงปี่เป็นผู้นำเครื่องดนตรีดำเนินทั้งหมด เนื่องจากผู้เป่าปี่จะมีความถนัดในเพลงไทยเดิม ส่วนของในเนื้อเรื่องที่แสดงผู้บรรเลงปี่จะทำหน้าที่ช่วงต่อจากนายหนังตะลุง

ทางปี่และระดับเสียงของปี่จังหวัดภาคใต้แต่ละคณะ ได้มีลักษณะเฉพาะของคณะหนัง อำนาจ นุ่นเอียด (สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2559) กล่าวถึงระดับเสียงปี่ในภาคใต้ตอนบนว่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช จะมีการใช้ปี่ในระดับบันไดเสียง “Eb” แตกต่างในภาคใต้ตอนล่างในจังหวัดพัทลุงที่ใช้ระดับเสียงในบันไดเสียง “C” เป็นระดับเสียงของปี่บรรเลงประกอบการแสดงหนังตะลุง และทางปี่ในจังหวัดภาคใต้ตอนบนและภาคใต้ตอนล่างจะวิธีการบรรเลงทำนองแตกต่างกันออกไป วิธีการดำเนินทำนองของบทเพลงทางปี่จังหวัดภาคใต้ มีการบรรเลง 2 ทางด้วยกัน ทางแรก “ทางใบ้” เป็นการบรรเลงทำนองปี่จังหวัดภาคใต้ตอนล่างจังหวัดพัทลุง ซึ่งทำนองเสียงของการเป่าที่อยู่ระดับเสียงที่สูงกว่าทางปี่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ทางปี่ของจังหวัดพัทลุงเป็นทางมีการพลิกแพลงเพิ่มลูกเล่นของทำนองเพลงให้มี

อารมณ์โหยหวน เสียงของเสียงปี่มีการตัดแปลงนำนองของบทเพลงไทยเดิมที่บรรเลงประกอบการแสดงให้มีลูกเล่นมากยิ่งขึ้น ในส่วนทางปี่ ภาคใต้ตอนบนจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการเรียกชื่อทางปี่ว่า “ทางตรง” มีการบรรเลงลักษณะของทำนองเสียงที่ต่ำกว่าจังหวัดพัทลุง ทางปี่เป็นทางบรรเลงลักษณะคล้ายกับเพลงไทยเดิมของดนตรีไทยสืบเนื่องจากอดีตจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นเมืองหัวเมืองใหญ่ที่มีการล้งไหลนำเอาวัฒนธรรมของภาคกลางมาเผยแพร่ในเมืองนครศรีธรรมราชมีการนำการแสดงมหรสพของหลวงนำมาฝึกหัดในเมืองนครศรีธรรมราช บทเพลงที่บรรเลงการแสดงหนังตะลุงจึงมีการนำบทเพลงจากเพลงไทยเดิมที่บรรเลงในวงดนตรีไทย มาบรรเลงประกอบการแสดงหนังตะลุงของคณะหนังตะลุงในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพลงไทยเดิมที่นำมาบรรเลงการแสดงหนังตะลุงนั้นจะแตกต่างกับเพลงไทยเดิม ทำนองเพลงแต่ละบทเพลงคณะหนังตะลุงจะมีกลวิธี โดยการนำเค้าโครงบางส่วนมาบรรเลงเพียงเท่านั้น ไม่ได้มีการนำทำนองทั้งหมดมาบรรเลงประกอบการแสดงหนังตะลุงในส่วนดนตรีสากลประกอบด้วย กีตาร์โซโล่ กีตาร์เบส คีย์บอร์ด แซกโซโฟนและเทเนอร์แซกโซโฟน ทำหน้าที่บรรเลงตามทำนองเพลง ตามเสียงของตัวโน้ต กีตาร์โซโล่ กีตาร์เบส คีย์บอร์ด แซกโซโฟน เทเนอร์แซกโซโฟน จึงเป็นเครื่องดนตรีที่บรรเลงทำนองเพลงที่มีทำนองที่สูง ต่ำ ตามทำนองของบทเพลง

กีตาร์ เป็นดนตรีสากลประเภทเครื่องสาย หากอยู่ในวงดนตรีสากลจะมีบทบาทหน้าที่ให้จังหวะ (rhythm) มีการโซโล่ (solo) การบรรเลงคอร์ด ตามลักษณะบทเพลงบทเพลงนั้น ๆ แตกต่างกับการนำ “กีตาร์” มาบรรเลงในการแสดงหนังตะลุงเมื่อมาบรรเลงประกอบการแสดงหนังตะลุงแล้ว กีตาร์จะทำหน้าที่บรรเลงตามดำเนินทำนองเช่นเดียวกับเสียงปี่โดย การตั้งเสียงกีตาร์ให้เข้ากับ

ระดับของเสียงปี มีหน้าที่การดำเนินทำนองเพลง นอกจากนั้นก็ตียังทำหน้าที่หลักในการบรรเลงในเพลงไทยลูกทุ่งหรือเพลงตามสมัยนิยมช่วงการเปลี่ยนแปลง ตั้งชื่อ เพื่อทำการแสดงในช่วงต่อไป หากเป็นบทเพลงเพลงไทยเดิม ก็ตียังทำหน้าที่คล้ายปี

กีตาร์เบส เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย หากเมื่อมาบรรเลงในวงดนตรีสากลจะทำหน้าที่ให้จังหวะ (rhythm) บรรเลงตามแบบแผนจังหวะสอด้รับของดนตรีและทำนองเพลง หากนำกีตาร์เบสมาบรรเลงในวงตรีประกอบการแสดงหนังตะลุง จะทำหน้าที่เดินจังหวะผสมทำนองตามเสียงของปีเช่นเดียวกับกีตาร์ นอกจากนั้นก็กีตาร์เบสจะมีบทบาทหน้าที่หลักในการบรรเลงเพลงตามสมัยนิยม และเมื่อนำกีตาร์เบสมาบรรเลงเพลงไทยเดิมจะทำให้บทเพลงที่บรรเลงนั้นมีความนุ่มนวลท่วงทำนองเสียงทุ้มหนักแน่น มีการโซโล่ (solo) พร้อมกับเสียงปี เสียงกีตาร์ คีย์บอร์ด โดยการยึดหลักการบรรเลงตามตัวโน้ต แตกต่างจากบทบาทหน้าที่ตามแบบแผนของการบรรเลงในวงดนตรีสากลที่มีหน้าที่หลักในการตีคอร์ดตามบทเพลง

คีย์บอร์ด เครื่องดนตรีประเภทลิ้มนิ้ว มีหน้าที่คล้ายกับกับกีตาร์ หากบรรเลงในวงดนตรีสากล จะมีบทบาทหน้าที่ให้จังหวะ (rhythm) มีการโซโล่ (solo) การกดคอร์ด เพิ่มอารมณ์ให้บทเพลง เมื่อนำคีย์บอร์ดการบรรเลงประกอบการแสดงหนังตะลุงก็จะมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินทำนองเดียวกับเสียงปี ในบางครั้งมีการสอดแทรกการกดคอร์ดผสมผสานกับเสียงปี ในบางช่วงทำนองปีมีการหยุดบรรเลง คีย์บอร์ดจะทำหน้าที่บรรเลงลักษณะแทนปีในการดำเนินทำนองตามบทเพลงในการแสดง

แซกโซโฟนและเทเนอร์แซกโซโฟน เป็นเครื่องดนตรีในตระกูลเครื่องลมไม้ ประเภทลิ้นเดี่ยว มีระดับเสียงนุ่มนวล หากนำแซกโซโฟนและ

เทเนอร์แซกโซโฟน มาบรรเลงในวงดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุงจะทำหน้าที่เป่าล้อกับเครื่องดนตรีดำเนินทำนองประเภทอื่น ๆ หรือเสียงปี ในบางช่วงบางตอนมีการเป่าล้อทำนองของปี หากในช่วงการบรรเลงไทยลูกทุ่งเพลงตามสมัยนิยม แซกโซโฟนและเทเนอร์แซกโซโฟน จะทำหน้าที่คล้ายกับวงดนตรีสากลตามบทเพลงนั้น ๆ

ปัจจุบันเครื่องดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุงมีการปรับเปลี่ยนจากเดิมที่ใช้ดนตรีพื้นบ้านบรรเลง มีการนำเครื่องดนตรีสากลหลาย ๆ ชนิดมาบรรเลงประกอบการแสดง แต่ละคณะมีความคิดนำเครื่องดนตรีหลาย ๆ ประเภทมาบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีพื้นบ้าน ในบทเพลงไทยเดิมและบทเพลงตามสมัยนิยม ปัจจุบันคณะหนังตะลุงเกือบทุกคณะมีการนำดนตรีสากลมาบรรเลงประกอบการแสดงหนังตะลุง ซึ่งได้รับความนิยมเครื่องดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุงแต่ละชิ้นจึงมีหน้าที่บทบาทการบรรเลงแตกต่างกันออกไป การบรรเลงประกอบการแสดงหนังตะลุงคณะหนังตะลุงหลาย ๆ คณะในจังหวัดภาคใต้จึงได้นำเครื่องดนตรีสากลเข้ามามีส่วนร่วมกับดนตรีไทยพื้นบ้านที่ทำหน้าที่ดำเนินทำนองในการประกอบการแสดงหนังตะลุง

บทบาทหน้าที่ของเครื่องดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุง

การผสมผสานของเครื่องดนตรีพื้นบ้านและดนตรีสากล จึงส่งผลให้การแสดงหนังตะลุงมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดง บทเพลงที่นำมาทำการแสดงจึงมีการเพิ่มเติมเพลงตามยุคสมัยในปัจจุบันที่ได้รับความนิยม อาทิ นำเพลงไทยลูกทุ่งมาบรรเลงและร้องในช่วงของการแสดงเพิ่มสีสันจากเดิมที่มีเพียงการบรรเลงไทย นำเครื่องดนตรีสากลเข้ามาร่วมการบรรเลงอย่างเต็มรูปแบบทำให้เครื่องดนตรีสากลมีบทบาทมากกว่า

เครื่องดนตรีพื้นบ้านในการบรรเลงเพลงไทยลูกทุ่ง และมีการเพิ่มเติมเพลงไทยลูกทุ่งเข้าไปในการแสดง โดยเฉพาะในช่วงหลังการโหมโรงและการตั้งข้อเปลี่ยนฉาก คณะหนังตะลุงหลาย ๆ คณะนายหนังตะลุงจะมีการร้องเพลงเป็นผู้ร้องเพลงไทยลูกทุ่ง บางคณะมีการใช้เสียงของปี่เป่าแทนเสียงร้องเพลงนายหนัง ยังคงไว้ถึงความเป็นพื้นบ้าน คณะหนังตะลุงในปัจจุบันบางคณะมีการเน้นการร้องเพลงเป็นองค์ประกอบหลักในการร่วมเข้ากับการแสดงหนังตะลุง ในส่วนของเพลงที่บรรเลงในช่วงเนื้อเรื่องยังคงใช้เพลงไทยที่ใช้เข้ากับบทบาทของตัวละคร ดนตรีสากลจึงเข้าไปผสมผสานกับดนตรีพื้นบ้าน เครื่องดำเนินทำนองของสากลมีการบรรเลงตามเพลงพื้นบ้านโดยปี่เป็นผู้นำในการขึ้นบรรเลงเพลงในช่วงของการทำการแสดง ในส่วนเครื่องดนตรีสากลจะมีการบรรเลงโดยมีการ solo ตามทำนองของบทเพลง ในบางครั้งมีการสอดแทรกการตีคอร์ดไปในบางช่วงตามลักษณะของบทเพลงนั้น ๆ

ดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุงได้รับความนิยมจากผู้ชมและผู้ว่าจ้าง ซึ่งเป็นสิ่งแปลกใหม่ของผู้ชมการแสดงหนังตะลุงที่จะได้เห็นหลากหลายของดนตรีที่เข้ามาบรรเลงประกอบการแสดง แตกต่างจากอดีตที่ชาวบ้านผู้ชมและผู้ว่าจ้างจะคุ้นเคยกับเครื่องดนตรีพื้นบ้าน เช่น โหม่ง ฉิ่ง ทับ กลอง ปี่ ปัจจุบันคณะหนังตะลุงในจังหวัดภาคใต้มีการนำ กีตาร์ กีตาร์เบส กลองชุด คีย์บอร์ด แซกโซโฟน เข้าบรรเลง แต่หน้าที่หลักของดนตรีไทยพื้นบ้านยังคงทำหน้าที่ในการบรรเลงประกอบการแสดงอย่างเดิมในช่วงการขับบทกลอน ดนตรีสากลจะมีการเข้ามาเสริมในช่วงของบทเพลงที่บรรเลงให้มีความเร้าใจยิ่งขึ้น ดนตรีสากลยังมีบทบาททำให้ท่วงทำนองมีความกระชับขึ้น เร้าใจ และบทบาทหลักอีกอย่างคือ การบรรเลงบทเพลงเพลงไทยลูกทุ่ง บทเพลงตามสมัยนิยมที่บรรเลงในช่วงตั้งข้อ

เปลี่ยนฉากหรือการนำบทเพลงเข้ามาในช่วงการแสดง เนื้อเรื่องแตกต่างจากการบรรเลงเพลงไทยเดิมที่ดนตรีไทยพื้นบ้านทำหน้าที่หลักในการบรรเลงให้เข้าถึงบทบาท กิริยาท่าทางของการเชิดรูปหนัง ตามเนื้อหาที่แสดง บทเพลงพื้นบ้านบางเพลงเป็นเพลงเฉพาะที่ใช้กับตัวละครหรือตามเนื้อเรื่องที่แสดง นอกจากนั้น “ปี่” มีบทบาทเป็นผู้นำการขึ้นบทเพลงบรรเลงในช่วงต่าง ๆ ของการแสดง ดนตรีประกอบการแสดงจึงเป็นหัวใจหลักอีกประการหนึ่งที่จะสื่อให้ผู้ชมการแสดงหนังตะลุงเข้าถึงบทบาทเนื้อหาของเรื่อง กิริยาท่าทางของตัวหนัง หากกล่าวถึงดนตรีสากลกับบทบาทในการแสดงหนังตะลุงในด้านการผสมผสานในระดับเสียงเข้ากับดนตรีไทยพื้นบ้าน และหน้าที่หลักในการบรรเลงตามสมัยนิยม เพลงไทยลูกทุ่ง เป็นจุดขายอีกอย่างให้ผู้ชมได้ฟังบทเพลงลูกทุ่งที่มีปรับเปลี่ยนในรูปแบบของคณะหนังตะลุงแต่ละคณะ โดยนายหนังเป็นผู้ร้องเพลงตามสมัยนิยมหรือบางครั้งการใช้ปี่เป็นผู้ร้องเพลง เป็นความแปลกใหม่ที่แตกต่างไปจากการแสดงหนังตะลุงในอดีต

บทสรุป

การปรับเปลี่ยนของวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ล้าสมัยโดยไม่ขาดสาย คณะหนังตะลุงแต่ละคณะได้หากวิถีในการคงอยู่ของการแสดงหนังตะลุง ขนบพิธีกรรมความเชื่อขั้นตอนการแสดงหนังตะลุงบางขั้นตอนได้มีการยกเลิกไป ดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุงจึงเป็นส่วนหนึ่งของการปรับเปลี่ยนขององค์ประกอบของการแสดงหนังตะลุง เพื่อดึงดูดให้ผู้ชมผู้ว่าจ้างหันกลับมาชมมาดูการแสดงหนังตะลุงให้มากขึ้น นอกจากเครื่องดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุงองค์ประกอบหลาย ๆ ได้ก็ได้มีการปรับเปลี่ยนเช่นกัน โดยนำความทันสมัยทางเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงให้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมยิ่งขึ้น

ด้านเสียงที่มีระบบเครื่องขยายเสียงเป็นด้านเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาไปจากอดีต เครื่องดนตรีที่ใช้เครื่องขยายเสียง คือดนตรีสากล จึงเข้ามาบรรเลงประกอบการแสดงหนังตะลุง คณะหนังตะลุงในจังหวัดภาคใต้หลาย ๆ คณะได้นำดนตรีสากลเข้ามาบรรเลงร่วมกับดนตรีไทยพื้นบ้าน นำเพลงไทยลูกทุ่งเพลงตามสมัยนิยมเข้ามาบรรเลงในการแสดงหนังตะลุง นายหนังมีการร้องเพลงในช่วงการตั้งข้อเปลี่ยนฉากในและสอดแทรกเพลงเข้ามาในช่วงเนื้อเรื่องที่แสดง บางคณะมีจุดขายโดยใช้ปี่เป่าเป็นทำนองเสียงแทนเสียงร้องของนายหนังตะลุง ทำให้ผู้ชมได้รับอรรถรสทางบทเพลงที่แปลกแตกต่างไปจากเดิมที่มีเพียงแต่เพลงไทยเดิมบรรเลงประกอบการแสดง

ความแปลกใหม่ทางด้านการนำดนตรีสากลเข้ามาบรรเลง ทำให้คณะหนังตะลุงมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น เครื่องดนตรีเพิ่มขึ้น คนเพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ทำให้ “ค่าราคา” (เงินตอบแทนที่ทำการแสดง) เพิ่มขึ้นตามระบบเศรษฐกิจในปัจจุบัน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าคณะหนังตะลุงเป็นมหรสพพื้นบ้านอีกประเภทหนึ่งที่มีค่าราคาที่สูงมากกว่าในอดีตหรือมีค่าราคาที่มีราคาแพงกว่ามหรสพพื้นบ้านประเภทอื่น ๆ มหรสพการแสดงหนังตะลุงได้รับความนิยมจากผู้ชื่นชอบการแสดงหนังเป็นจำนวนมากขึ้น การปรับเปลี่ยนทางดนตรีทำให้เกิดความแปลกใหม่ในด้านดนตรีประกอบการแสดงและความแปลกใหม่ในกลวิธีการบรรเลงเพลงประกอบการแสดงหนังตะลุง

เอกสารอ้างอิง

- ควน ทวนยก. (2553). *ดนตรีพื้นบ้านกับการแสดงภาคใต้*. สงขลา : สำนักศิลปะและวัฒนธรรม. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- จรรยาจรุญ ยอดศรี และคณะ. (2550). *หนังตะลุง ศิลปะการละเล่นพื้นบ้านภาคใต้*. เอกสารประกอบการทำกิจกรรมการเรียนรู้ สาระท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2530). *สังคีตนิยมว่าด้วยเครื่องดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

การแสดงหนังตะลุงปัจจุบันจะคงอยู่นั้นขึ้นอยู่กับผู้ชมผู้ว่าจ้างว่าต้องการให้การแสดงหนังตะลุงไปมีบทบาทความสำคัญในช่วงตอนไหนของการดำรงชีวิตปัจจุบัน นายหนังเป็นผู้ขายความบันเทิงให้ผู้ที่สนใจชื่นชอบได้รับเข้าถึงความเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้าน การปรับเปลี่ยนก็ขึ้นอยู่กับผู้ชมผู้ว่าจ้างที่ต้องการจะชมหรือจ้างคณะหนังตะลุงคณะใดในรูปแบบไหน เช่น ผู้ชมผู้ว่าจ้างบางกลุ่มสนใจในความเป็นหนังตะลุงแบบเก่าที่นายหนังเน้นการขับบทกลอน การเชิดตัวหนังเข้าถึงบทบาทตามลักษณะของตัวหนังแต่ละประเภท มีคำสอนสอดแทรกเข้าไปในเนื้อเรื่อง แตกต่างจากผู้ชมผู้ว่าจ้างอีกกลุ่มหนึ่งที่ทำให้ความสนใจในด้านดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุงที่มีเครื่องดนตรีสากลเข้ามาบรรเลง ชื่นชอบนายหนังร้องเพลงลูกทุ่งเพลงตามสมัยนิยมมาบรรเลงในช่วงต่าง ๆ ของการแสดง มีความหลากหลายทางด้านบทเพลงและเครื่องดนตรีประกอบการแสดง ปัจจุบันทำให้ผู้เสพได้มีตัวเลือกการชมการแสดงหลากหลายยิ่งขึ้น หากความเป็นจริงแล้วคณะหนังตะลุงทุกคณะในจังหวัดภาคใต้มีจุดหมายปลายทางเดียวกันคือ ต้องการให้หนังตะลุงคงอยู่กับวัฒนธรรมมหรสพพื้นบ้านไทยไปตลอด และมีความต้องการให้ความบันเทิงกับผู้ชมผู้ว่าจ้างที่มีความชื่นชอบมหรสพพื้นบ้านได้รับความแปลกใหม่ทางวัฒนธรรมต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

- พวง บุษรารัตน์. (2541). *หนังสือ: อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ*. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- มงคล คชรัตน์. (2539). *ลักษณะและคุณค่าของเครื่องดนตรีประกอบหนังสือ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.
- สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (ม.ป.ป.). *หนังสือ*. สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุระศักดิ์ อุตสาหกรรม. (30 สิงหาคม 2555). ตลาดเพลงไทยชนบทอัตราว่างงานนักดนตรีหน้าใหม่. *ริงสิต*, 64, หน้า 23.
- อุดม หนูทอง. (2531). *ดนตรีและการเล่นพื้นบ้านภาคใต้*. สงขลา: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.
- อำนาจ นุ่นเอียด. 5 กันยายน 2559., สัมภาษณ์.